નમાઝેં સુન્નતકે મુતાબિક પળ્હેં

મુસન્નિફ
શૈખુલ ઈસ્લામ મુફતી મુહમ્મદ તકી
ઉષ્માની (દા.બ.)

લિપ્યાંતર
મવલાના ઈમરાન સા. કોટવાલ

هُوَاللّٰهُ
الَّذِىْ
لَآ اِلٰهَ
اِلَّا هُوَ
الرَّحْمٰنُ
الرَّحِيْمُ
اَلْجَبَّارُ
اَلْمُتَكَبِّرُ
اَلْخَالِقُ
اَلْبَارِئُ
اَلْمُصَوِّرُ
اَلْغَفَّارُ
اَلْقَهَّارُ
اَلرَّافِعُ
اَلْمُعِزُّ
اَلْمُذِلُّ
اَلسَّمِيْعُ
اَلْبَصِيْرُ
اَلْحَكَمُ
اَلْعَدْلُ
اَلْكَبِيْرُ
اَلْحَفِيْظُ
اَلْمُقِيْتُ
اَلْحَسِيْبُ
اَلْوَاسِعُ
اَلْحَكِيْمُ
اَلْوَدُوْدُ
اَلْمَجِيْدُ
اَلْقَوِىُّ
اَلْمَتِيْنُ
اَلْوَلِىُّ
اَلْحَمِيْدُ
اللّٰهُ
اَلْمُمِيْتُ
اَلْحَىُّ
اَلْقَيُّوْمُ
اَلْوَاجِدُ
اَلْمَاجِدُ
اَلْوَاحِدُ
اَلْاَحَدُ
اَلظَّاهِرُ
اَلْبَاطِنُ
اَلْوَالِىْ
اَلْمُتَعَالِىْ
اَلْبَرُّ
اَلتَّوَّابُ
اَلْمُنْتَقِمُ
اَلْجَامِعُ
اَلْغَنِىُّ
اَلْمُغْنِىْ
اَلْمَانِعُ
اَلضَّارُّ
اَلنَّافِعُ
اَلنُّوْرُ

નમાઝેં સુન્નતકે મુતાબિક પઢેં

મુસન્નિફ: મુફ્તી મુહમ્મદ તકી ઉસ્માની સા.

લિપ્યાંતર: મવલાના ઈમરાન સા. કોટવાલ

પ્રકાશક: કાસ્મી કુતુબખાના કોસંબા

મેઈનરોડ, નૂર મહલ, ગાર્ડનવ્યુ એપાર્ટ

મુ.પો. કોસંબા તા. માંગરોલ

પ્રકાશન વર્ષ: ઓગષ્ટ : ૨૦૧૮

બિસ્મિલ્લાહિર્રહમાનિર્રહીમ
અલ્હમ્દુલિલ્લાહિ વ કફા વ સલામુન્ અલા ઈબાદિહિલ્લઝીનસ્તફા

નમાઝ દીનકા સુતૂન હે ઉસકો ઠીક ઠીક સુન્નત કે મુતાબિક અદા કરના હર મો'મિન – મુસલમાન કી ઝિમ્મેદારી હે, હમ લોગ બે–ફિકરી કે સાથ નમાઝ કે અરકાન જિસ તરહ સમઝમેં આતે હે, અદા કરતે હૈં ઔર ઇસ બાતકી કી ફિકર નહી કરતે કે વો અરકાન મસ્નૂન તરીકેસે અદા હોતે હે યા નહી ? ઉસકી વજહસે હમારી નમાઝેં સુન્નત કે અન્વાર વ બરકાતસે મહરૂમ રહતી હે, હાલાંકે ઈન અરકાન કો ઠીક ઠીક અદા કરનેસે ન વકત ઝયાદા ખર્ચ હોતા હે, ન મેહનત ઝયાદા હોતી હે, પસ ઝરાસી તવજ્જુહ ઔર ધ્યાન દેને કી બાત હે, અગર હમ થોડીસી તવજ્જુહ દેકર સહીહ તરીકા સીખ લેં ઔર ઉસકી આદત ડાલ લેં તો જિનતે વકતમેં હમ આજ નમાઝ પળ્હતે હૈં, ઉતને હી વકતમેં વો નમાઝ

સુન્નતકે મુતાબિક અદા હો જાએગી ઔર ઉસકા અજરો ષવાબ ઔર અન્વાર વ બરકાત ભી ખિલાફે સુન્નત નમાઝસે કહી ઝયાદા હોંગે.

હઝરાતે સહાબા (રદિ.) કા નમાઝકા એક એક અમલ ખૂબ તવજ્જુહકે સાથ સુન્નતકે મુતાબિક અંજામ દેને કા બડા એહતિમામ થા, ઔર વો એક દૂસરેસે સુન્નત સીખતે ભી રહતે થે.

ઈસી ઝરૂરતકે પેશે નઝર અહકરને અપની એક મજલિસમેં નમાઝકા મસ્નૂન તરીકા ઔર ઉસ સિલસિલેમેં જો ગલતિયાં રવાજ પા ગઈ હૈં, ઉનકી તફસીલ બયાન કી થી જિસસે અલ્લાહકે ફઝ્લસે સામિઈનકો બહૂત ફાયદા હુવા, બા'ઝ અહબાબને ખ્યાલ ઝાહિર કિયા કે યે બાતેં એક મુખ્તસર સે રિસાલે કી શકલમેં આજાએં તો હર શખ્સ ઉસસે ફાયદા ઉઠા સકેગા. ચુનાન્ચે ઈસ મુખ્તસર સે રિસાલે મેં નમાઝકા મસ્નૂન તરીકા ઔર ઉસકો આદાબકે સાથ અદા

કરતનેકી તરકીબ બયાન કરની મકસૂદ હે, અલ્લાહ તઆલા ઈસકો હમ સબકે લિયે મુફીદ બનાએં ઔર ઈસ પર અમલ કરનેકી તૌફીક અતા ફરમાએં. આમીન

નમાંઝકે મસાઈલ પર બહૂત સી છોટી બળી કિતાબેં અલ્હમ્દુલિલ્લાહ શાઈઅ હો ચુકી હૈં, યહાં નમાઝકે તમામ મસાઈલ બયાન કરના મકસૂદ નહી હે, બલકે સિર્ફ નમાઝકે અર્કાનકી હયઅત સુન્નતકે મુતાબિક બનાનેકે લિયે ચંદ ઝરૂરી બાતેં બયાન કરની હૈં ઔર ઉન ગલતિયોં ઔર કોતાહિયોં પર તંબીહ કરની હે જો આજ કલ બહૂત ઝયાદા રવાજ પા ગઈ હૈં. ઈન ચંદ મુખ્તસર બાતોં પર અમલ કરનેસે ઈન્શાઅલ્લાહ નમાઝ કી કમ અઝ કમ ઝાહિરી સૂરત સુન્નતકે મુતાબિક હો જાએગી ઔર એક મુસલમાન અપને પરવરદિગાર કે સામને કમ અઝ કમ યે અર્ઝ કર સકેગા.

તેરે મહબૂબ કી યા રબ ! શબાહત લે કે આયા હૂં
હકીકત ઉસકો તૂ કર દે, મૈં સૂરત લેકર આયા હૂં

નમાઝ શુરૂ કરનેસે પેહલે

☛ યે બાતેં યાદ રખિયે ઔર ઉન પર અમલકા ઈત્મિનાન કર લીજિયે

(૧) આપકા રૂખ કિબ્લેકી તરફ હોના ઝરૂરી હે.

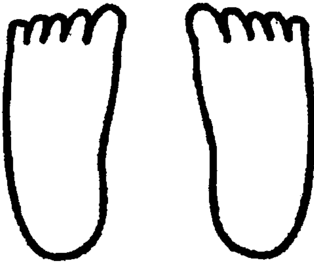
(ફતહુલ કદીર:૧/૨૩૪, દુર્રે મુખ્તાર : ૨/ ૧૦૮)

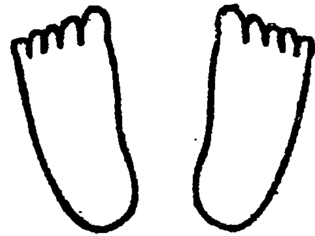
(૨) આપકો સીધા ખળા હોના ચાહિયે ગરદનકો ઝુકાકર થોડી સીનેસે લગા લેના મકરૂહ હે ઔર બિલાવજહ સીનેકો ઝુકા કર ખડા હોના ભી દુરૂસ્ત નહીં. (રદ્દુલ મુખ્તારઃ ૨/૧૩૧, તહતાવીઃ ૧૨૧)

(૩) આપકી નઝર સિજદેકી જગહ પર હોની ચાહિયે. (દુર્રે મુખ્તાર : ૨ / ૧૭૫, અલ્ બહરુર્રાઈક : ૧ / ૫૩૦)

(૪) આપકે પાંવકી ઊંગલિયોંકા રૂખ ભી કિબ્લેકી જાનિબ રહે, ઔર દોનોં પાંવ સીધે કિબ્લા રૂખ રહેં, (પાંવકો દાયે – બાએં ટેળા રખના ખિલાફે સુન્નત હે) દોનોં પાવ કિબ્લા રૂખ હોને ચાહિયે.

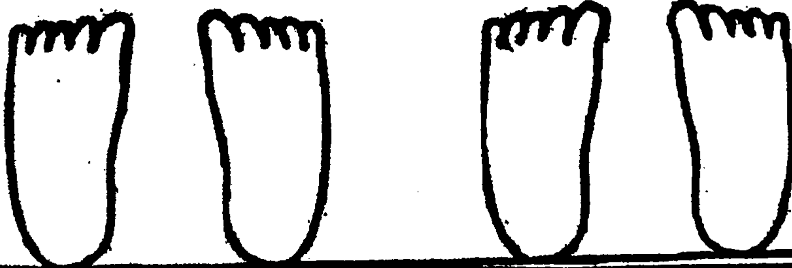
☑ સહીહ તરીકા । ☒ ગલત તરીકા ।

(૫) દોનોં પાવકે દરમિયાન કમ અઝ કમ ચાર ઊંગલિયોંકા ફાસલા (અંતર) હોના ચાહિયે.

(રદ્દુલ મુખ્તારઃ ૨/૧૩૧, તહતાવીઃ ૧૪૩)

(૬) અગર જમાઅતસે નમાઝ પઢ રહે હૈં તો આપકી સફ સીધી રહે, સફ સીધી કરનેકા બેહતરીન તરીકા યે હે કે હર શખ્સ અપની દોનોં એડીયોં કે આખરી સિરે સફ યા ઉનકે નિશાનકે આખરી કિનારે પર રખ લે. (બદાઈઉસ્સનાઈઅ : ૧૫૯)

(૭) જમાઅતકી સૂરતમેં ઈસ બાતકા ભી ખ્યાલ કર લે કે દાયેં ખળે હોનેવાલોં કે બાઝૂંઓં કે સાથ આપકે બાઝૂ મિલે હૂયે હૈં ઔર બીચમેં કોઈ ખલા તો નહીં હે. (બદાઈઉસ્સનાઈઅ : ૧૫૯)

(૮) પાયજામેકો ટખનેસે નીચે લટકાના હર હાલતમેં નાજાઈઝ હે, ઝાહિર હે કે નમાઝમેં ઉસકી બુરાઈ ઔર બળ્અ જાતી હે, લિહાઝા ઉસકા ઈત્મિનાન કર લે કે પાયજામા તખ્નોંસે ઉપર હે ? યહી હુકમ પેન્ટ – લૂંગી વગરહ કા હે. (અલ–બહ્રુર્રાઈકઃ ૨ / ૪૪)

(૯) હાથકી આસ્તીન પૂરી તરહ ઢકી હૂઈ હોની ચાહિયે, સિર્ફ હાથ ખુલે રહે, બા'ઝ લોગ આસ્તીન ચઢા કર યા આધી આસ્તીન વાલા શર્ટ યા ટીશર્ટ પહનતે હૈં યે તરીકા દુરૂસ્ત નહી.

(રદ્દુલ મુખ્તારઃ ૨ / ૪૦૬)

(૧૦) આજ કલ બા'ઝ લોગ ઐસી શર્ટ પહનકર નમાઝ પઢતે હૈં જો રૂકૂઅ વ સજદેમેં ઉપર ચળ્હ

જાતી હે ઔર સતર ખુલ જાતા હે ઈસ સૂરતમેં નમાઝ નહીં હોતી, ઈસકા ખ્યાલ રખે.

(રદ્દુલમુહ્તાર:૨ / ૭૫,

(૧૧) એસે કપડે પહનકર નમાઝ પઢના મકરૂહ હે, જિન્હેં પહન કર ઈન્સાન લોગોંકે સામને ન જાતા હો. (રદ્દુલમુહ્તાર: ૨ / ૪૦૭)

(૧૨) નંગે સર (બગૈર ટોપીકે) નમાઝ પઢના મકરૂહ હે. (રદ્દુલમુહ્તાર:૨ / ૪૦૭)

નમાઝ શુરૂ કરતે વક્ત

(૧) દિલમેં નિય્યત કર લેં કે મેં ફુલાં નમાઝ પઢ રહા હું, ઝુબાનસે નિય્યતકે અલ્ફાઝ કેહના ઝરૂરી નહીં. *(બદાઈઉસ્સનાઈઅ:૧ / ૧૯૯,બહ્રુર્રાઈક:૧/૪૮૦)*

(૨) હાથ કાનોં તક ઈસ તરહ ઉઠાએ કે હથેલિયોંકા રૂખ કિબ્લેકી તરફ હો, ઔર અંગૂઠોં કે સિરે કાનકી લવ સે યા તો બિલકુલ મિલ જાએ યા ઉસકે બરાબર આ જાએ ઔર બાકી ઊંગલિયા

ઉપરકી તરહ સીધી હોં.

(ફત્હુલ કદીર : ૧/૨૪૫, બદાઈઉસ્સનાઈઅ : ૧/૧૯૯)

બા'ઝ લોગ હથેલીયોંકા રૂખ કિબ્લેકી તરફ કરનેકે બજાએ કાનોંકી તરફ કર લેતે હૈં, બા'ઝ લોગ કાનોંકો હાથોંસે બિલકુલ ઢંક દેતે હૈં. બા'ઝ લોગ હાથ પૂરી તરહ કાનોં તક ઉઠાએ બગૈર હલકા સા ઈશારા કરતે હૈં, બા'ઝ લોગ કાનકી લવ કો હાથોં સે પકડ લેતે હૈં. યે સબ તરીકે ગલત ઔર ખિલાફે સુન્નત હૈં ઉનકો છોડના ઝરૂરી હે.

(૩) ઉપર ઝિક્ર કિયે ગયે તરીકે પર હાથ ઉઠાતે હૂયે "અલ્લાહુ અકબર" કહેં ફિર દાએં હાથકે અંગૂઠે ઔર છોટી ઊંગલી સે બાએં પોંહચે (કાંડે)કે ગિર્દ હલ્કા બના કર ઉસે પકડ લેં, ઔર બાકી તીન ઊંગલિયોંકો બાએં હાથ કી પુશ્ત પર ઈસ તરહ ફેલા દેં કે તીનોં ઊંગલિયોંકા રૂખ કોહની

કી તરફ રહે.

(ફત્હુલ કદીર : ૧ / ૨૪૯, બદાઈઉસ્સાનાઈઅ:૧ / ૨૦૧)

(૪) દોનોં હાથોંકો નાફ (ડૂટી)સે ઝરાસા નીચે રખકર ઉપર ઝિક્ર કિયે હૂયે તરીકે સે બાંધ લેં.

(બદાઈઉસ્સનાઈઅ:૧ / ૨૦૧, બહ્રુર્રાઈક:૧/૫૨૮)

ખળે હોનેકી હાલતમેં

(૧) અગર અકેલે નમાઝ પળ્હ રહે હોં યા ઈમામત કર રહે હોં તો પેહલે સુબ્હાનકલ્લાહુમ્મ (ષના) અખીર તક પળ્હે, ઉસકે બાદ અઊઝૂબિલ્લાહ ઔર બિસ્મિલ્લાહ, ફિર સૂરએ ફાતિહા, ફિર ઔર કૌઈ સૂરત પળ્હેં, ઔર અગર ઈમામકે પીછે હો તો સિર્ફ ષના પળ્હ કર ખામોશ હો જાએં, ઔર ઈમામકી કિરાઅતકો ધ્યાનસે સુને. અગર ઈમામ ઝોરસે ન પળ્હ રહા હો તો ઝુબાન હિલાએ બગૈર દિલ હી દિલમેં સૂરએ ફાતિહા કા

ધ્યાન કિયે રખેં. *(બદાઈઉસ્સનાઈઅ: ૧/૨૦૨)*

(૨) જબ ખૂદ કિરાઅત કર રહે હોં તો સૂરએ ફાતિહા પઢતે વકત બેહતર યે હે કે હર આયત પર રૂક કર સાંસ તોળ દેં, ફિર દૂસરી આયત પઢેં, કઈ કઈ આયતેં એક સાંસમેં ન પઢેં. મષલન "અલ્હમ્દુ લિલ્લાહિ રબ્બિલ આલમીન" પર સાંસ તોળ દેં, ફિર "અર્રહ્માનિર્રહીમ" ફિર "માલિકિ યવ્મિદીન" પર, ઈસી તરહ પૂરી સૂરએ ફાતિહા પઢેં, લેકીન ઉસકે બાદ કી કિરાઅતમેં એક સાંસમેં એક સે ઝયાદા આયતેં ભી પઢ લેં તો કોઈ હર્જ નહી. *(બદાઈઉસ્સનાઈઅ: ૨૦૩)*

(૩) બગૈર કિસી ઝરૂરતકે બદનકે કિસી હિસ્સેકો હરકત ન દેં, જિતને સુકૂન કે સાથ ખળે હોં ઈતના હી બેહતર હે, અગર ખુજલી વગૈરહ કી ઝરૂરત હો તો સિર્ફ એક હાથ ઈસ્તિઅ્માલ કરેં

ઔર વો ભી સિર્ફ સખ્ત ઝરૂરત કે વકત ઔર કમ સે કમ.

(દૂર્રે મુખ્તાર: ૨/૪૦૨, બહ્રુર્રાઈક: ૨ / ૩૩, તહતાવી :૧૪૩)

(૪) બદનકા સારા ઝોર એક પાંવ પર દેકર દૂસરે પાંવ કો ઈસ તરહ ઢીલા છોળ દેના કે ઉસમેં ખમ આજાએ નમાઝકે આદાબકે ખિલાફ હે. ઉસસે પરહેઝ કરેં યા દોનોં પાંવ પર ઝોર દેં, યા એક પાંવ પર ઝોર દેં તો ઈસ તરહ કે દૂસરે પાંવ મેં ખમ પેદા ન હો.

(રદ્દુલ્ મુખ્તાર: ૨/ ૧૩૧, તહતાવી: ૧૪૩)

(૫) જમાઈ (બગાસું) આને લગે તો ઉસકો રોકનેકી પૂરી કોશિશ કરેં, ઔર જમાઈ કે વકત દિલમેં સોચેં કે અંબિયા કો કભી જમાઈ નહી આઈ, ઈમામ કુદુરી કહતે હૈં કે યે મુજર્રબ હે.

(૬) ખળે હોનેકી હાલતમેં નઝરેં સજદેકી જગહ પર રખેં ઈધર ઉધર યા સામને દેખનેસે પરહેઝ કરેં.

(દુર્રે મુખ્તાર:૨/૧૭૫, બદાઈઉસ્સનાઈઅ્ : ૧ /૨૧૫)

રૂકૂઅમેં

☛ રૂકૂઅમેં જાતે વકત ઈન બાતોંકા ખાસ ખ્યાલ રખેં.

(૧) અપને ધડ (છાતી) કો ઈસ હદ તક છુકાએં કે ગરદન ઔર પુશ્ત તકરીબન એક સતહ પર આજાએ ન ઉસસે ઝયાદા ઝુકેં ન ઉસસે કમ.

(બદાઈઉસ્સનાઈઅ :૧ / ૨૦૮, તહ્‌તાવી: ૧૪૫)

(૨) રૂકૂઅ કી હાલતમેં ગરદનકો ઈતના ન ઝુકાએં કે થોળી (દાઢી) સીનેસે મિલને લગે ઔર ન ઈતના ઉપર રખેં કે ગરદન કમરસે બુલંદ હો જાએ, બલકે ગરદન ઓર કમર એક સતહ પર હોની ચાહિએ.

(બદાઈઉસ્સનાઈઅ: ૧/૨૦૮, ફત્હુલ કદીર: ૧/૨૦૯)

(૩) રૂકૂઅમેં પાંવ સીધે રખેં ઉનમેં ખમ (ઝુકાવ) ન હોના ચાહિયે. (તહ્‌તાવી: ૧૪૫, બહ્‌રૂર્રાઈક : ૧/૫૫૦)

(૪) દોનોં હાથ ઘટ્ટોં પર ઈસ તરહ રખેં કે દોનોં હાથોંકી ઊંગલિયાં ખુલી હૂઈ હોં, યા'ની હર દો

ઊંગલિયોંકે દરમિયાન ફાસલા હો ઔર ઈસ તરહ દાએં હાથસે દાએં ઘુટને કો ઔર બાએં હાથસે બાએં ઘુટનેકો પકળ લેં.

(બદાઈઉસ્સનાઈઅ : ૧/૨૦૮)

(૫) રૂકૂઅકી હાલતમેં કલાઈયાં ઔર બાઝૂ સીધે તને હૂયે રહને ચાહિયે. ઉનમેં ઝુકાવ નહીં આના ચાહિયે. (અલ–બહ્રૂર્રાઈક:૫૫૦)

(૬) કમ અઝ કમ ઈતની દેર રૂકૂઅમેં રુકે કે ઈત્મીનાન સે તીન મરતબા "સુબ્હાન રબ્બિયલ અઝીમ" પઢ્હ સકે. (બ.સનાઈઅ: ૧/૨૦૮, તહતાવી : ૧૪૪)

(૭) રૂકૂઅકી હાલતમેં નઝરેં પાંવકી તરફ હોની ચાહિયે. (ફ.કદીર:૧/૨૫૯, દુર્રૂલ્ મુખ્તાર: ૨ / ૧૭૫)

(૮) દોનોં પાંવ પર ઝોર બરાબર રહના ચાહિયે. ઔર દોનોં પાંવકે ટખ્ને એક દૂસરે કે બિલ – મુકાબિલ રહને ચાહિયેં.

(દુર્રૂલ્ મુખ્તાર:૨/૧૯૬, અલ્– બહ્રૂર્રાઈક: ૧ /૫૫૦)

રૂકૂઅસે ખળે હોતે વકત

(૧) રૂકૂઅસે ખળે હોતે વકત ઈતને સીધે હો જાએં કે બદનમેં કોઈ ઝુકાવ બાકી ન રહે.

(બદાઈઉસ્સનાઈઅ : ૧ / ૨૦૯, તહતાવી: ૧૩૬)

(૨) ઈસ હાલતમેં ભી નઝર સજદેકી જગહ પર રહની ચાહિયે. (બદાઈઉસ્સનાઈઅ: ૧ / ૨૦૯)

(૩) જો લોગ ખળે હોતે વકત ખળે હોનેકે બજાએ ખળે હોનેકા સિર્ફ ઈશારા કરતે હૈં ઔર બદનકે ઝુકાવકી હાલત હી મેં સજદેકે લિયે ચલે જાતે હૈં ઉનકે ઝિમ્મે નમાઝ લૌટાના વાજિબ હો જાતા હે. લિહાઝા ઉસસે સખ્તીકે સાથ પરહેઝ કરેં. જબ તક સીધે હોનેકા ઈત્મીનાન ન હો જાએ સજદેમેં ન જાએં.

(રદ્દુલ મુખ્તાર:૨/ ૧૫૭, અલ્‌–બહરૂર્રાઈક:૧/૫૨૩)

સજદેમેં જાતે વકત

☛ સજદેમેં જાતે વકત ઈસ તરીકેકા ખ્યાલ રખેં કે ..

(૧) સબસે પેહલે ઘુટનોંકો ઝુકા કર ઝમીન કી તરફ લે જાએં કે સીના આગે કો ન ઝુકે, જબ ઘુટને ઝમીન પર ટિક જાએં ઉસકે બાદ સીનેકો ઝુકાએં. (રદ્દુલ્ મુખ્તારઃ ૨ / ૨૦૨)

(૨) જબ તક ઘુટને ઝમીન પર ન ટિકેં ઉસ વકત તક ઉપરકે ધડ (છાતી) કો છુકાનેસે જહાં તક હો સકે પરહેઝ કરે. (રદ્દુલ્ મુખ્તારઃ૨/૨૦૨)

આજ કલ સજદેમેં જાનેકે ઈસ મખ્સૂસ અદબ સે બેપરવાહી બહૂત આમ હો ગઈ હે અકષર લોગ શુરૂ હી સે સીના આગે કો ઝુકા કર સજદેમેં જાતે હૈં લેકીન સહીહ તરીકા વહી હે જો નંબર (૧) ઔર નંબર (૨) મેં બયાન કિયા ગયા, બગૈર કિસી ઉઝ્રકે ઉસકો છોળના ચાહિયે નહી.

(૩) ઘુટનોંકે બાદ પેહલે હાથ ઝમીન પર રખેં, ફિર નાક, ફિર પેશાની.

(બદાઈઉસ્સનાઈઅઃ ૧/૨૧૦, દુર્રે મુખ્તારઃ ૨ / ૨૧૩)

સજદેમેં

(૧) સજદેમેં સરકો દોનોં હાથોંકે દરમિયાન ઈસ તરહ રખેં કે દોનોં અંગૂઠોંકે સિરે કાનોંકી લવ કે સામને હો જાએં.

(બદાઈઉસ્સનાઈઅઃ૧/૨૧૦, ફત્હુલ્ કદીરઃ ૧/ ૨૬૩)

(૨) સજદેમેં દોનોં હાથોંકી ઊંગલિયાં બંદ હોની ચાહિયેં, યા'ની ઊંગલિયાં બિલકુલ મિલી મિલી હોં ઔર ઉનકે દરમિયાન ફાસલા ન હો.

(અલ– બહ્રુર્રાઈકઃ ૧ / ૫૬૦)

(૩) ઊંગલિયોંકા રૂખ કિબ્લે કી તરફ હોના ચાહિયેં.

(બદાઈઉસ્સનાઈઅઃ ૧/૨૧૦, અલ્ બહ્રુર્રાઈકઃ ૧ / ૫૬૦)

(૪) કોહનીયાં ઝમીન સે અલગ હોની ચાહિયે,

કોહનીયોંકો ઝમીન પર બિછાના દુરૂસ્ત નહી.
(તહતાવીઃ ૧૪૬, અલ્-બહરૂર્રાઈકઃ૧/૫૫૯)

(૫) દોનોં બાઝૂ પેહલૂઓંસે અલગ હૂએ હોને ચાહિયે,ઉન્હેં પેહલૂઓંસે બિલકુલ મિલાકર ન રખેં(રદુલ્ મુખ્તારઃ૨/૪૧૦,અલ-બહ્રૂર્રાઈકઃ૧/૫૫૯)

(૬) કોહનિયોંકો દાએં – બાએં ઈતની દૂર તક ભી ન ફેલાએં જિસસે પળોસમેં નમાઝ પળ્હનેવાલોંકો તકલીફ હો. (બદાઈઉસ્સનાઈઅઃ૧/૨૧૦)

(૭) રાનેં પેટસે અલગ રખેં. (બદાઈઉસ્સનાઈઅઃ૧/૨૧૦)

(૮) પૂરે સજદે કે દોરાન નાક ઝમીન પર ટિકી રહે, ઝમીન સે ન ઉઠે.
(બદાઈઉસ્સનાઈઅઃ ૧/૨૧૦, અલ-બહ્રૂર્રાઈકઃ૧/૫૫૩)

(૯) દોનોં પાંવ ઈસ તરહ ખળે રખે જાએં કે એળીયાં ઉપર હોં ઔર તમામ ઊંગલિયાં અચ્છી તરફ મરકઝ કિબ્લા રૂખ હો ગઈ હોં, જો લોગ અપને પાંવ કી બનાવટ કી વજહસે તમામ ઊંગલિયાં

મોળ ન સકતે હો વો જિતની મોળ સકેં, ઈતની મોળને કા એહતિમામ કરેં બિલા વજહ ઊંગલિયોંકો સીધા ઝમીન પર ટિકના દુરૂસ્ત નહી. (રદ્દુલ્ મુખ્તાર: ૨/૨૦૫)

(૧૦) ઈસ બાતકા ખ્યાલ રખેં કે સજદેકે દૌરાન પાંવ ઝમીન સે ઉઠને ન પાએં, બા'ઝ લોગ ઈસ તરહ સજદે કરતે હૈં કે પાંવ કી કોઈ ઊંગલી એક લમ્હે કે લિયે ભી ઝમીન પર નહી ટિકતી, ઈસ તરહ સજદા અદા નહીં હોતા, ઔર એસા કરનેસે નમાઝ ભી નહીં હોતી. ઉસસે એહતિમામકે સાથ પરહેઝ કરે.

(રદ્દુલ્ મુખ્તાર: ૨/૨૦૪, અલ-બહ્રુર્રાઈક: ૧/૫૫૫)

(૧૧) સજદેકી હાલતમેં કમ અઝ કમ ઈતની દેર ગુઝારે કે તીન મરતબા "સુબ્હાન રબ્બિયલ આ'લા" ઈત્મીનાનકે સાથ કેહ સકેં, પેશાની

ટિકતે હી ફૌરન ઉઠા લેના મના હે.

(બદાઈઉસ્સનાઈઅ:૧/૨૧૦, દુર્રે મુખ્તાર:૨/૧૫૭)

(૧૨) સજદેકી હાલતમેં નિગાહ નાકકી તરફ હોની ચાહિયે. (બદાઈઉસ્સનાઈઅ: ૧ / ૨૧૫)

દોનોં સજદોંકે દરમિયાન

(૧) એક સજદેસે ઉઠકર ઈત્મીનાનસે દો ઝાનૂ સીધે બેઠ જાએં, ફિર દૂસરા સજદા કરેં, ઝરા સા સર ઉઠા કર સીધે હૂયે બગેર દૂસરા સજદા કર લેના ગુનાહ હે, ઈસ તરહ કરનેસે નમાઝકા લોટાના વાજિબ હો જાતા હે. (અલ્–બહ્રુર્રાઈક:૧/૫૬૧)

(૨) બાયાં પાંવ બિછાકર ઉસ પર બેઠેં ઔર દાયાં પાંવ ઈસ તરહ ખળા કર લેં કે ઉસકી ઊંગલિયાં મુળ કર કિબ્લા રૂખ હો જાએં. બા'ઝ લોગ દોનોં પાંવ ખળે કરકે ઉનકી એળીયોં પર બેઠ જાતે હૈં યે તરીકા સહીહ નહી. (રદ્દુલ મુખ્તાર: ૨/૧૭૪)

(૩) બેઠનેકે વકત દોનોં હાથ રાનોં પર રખે હોને ચાહિયે, મગર ઊંગલિયાં ઘુટનોં કી તરફ લટકી હૂઈ ન હોં બલકે ઊંગલિયોંકે આખરી સિરે ઘુટનેકે શરૂ કિનારે તક પહૂંચ જાએં.

(અલ–બહરૂર્રાઈક:૧/૫૬૪)

(૪) બેઠનેકી હાલતમેં નઝરેં અપની ગોદકી તરફ હોની ચાહિયેં.

(દુર્રે મુખ્તાર: ૨/૧૭૫, બદાઈઉસ્સનાઈઅ: ૧/૨૧૫)

(૫) ઈતની દેર બેઠેં કે ઉસમેં કમ અઝ કમ એક મરતબા "સુબ્હાન લ્લાહ" કહા જા સકે, ઔર અગર ઈતની દેર બેઠેં કે ઉસમેં "અલ્લાહુ મ્મગ્ફિર્લી વર્‌હમ્ની વસ્તુર્‌ની વજ્‌બુર્‌ની વહ્‌દિની વર્‌ઝુક્‌ની" પઢ્હા જા સકે તો બેહતર હે, લેકિન ફર્ઝ નમાઝોંમેં યે પઢ્હને કી ઝરૂરત નહી. નફલોંમેં પઢ્હ લેના બેહતર હે.

(રદ્દુલ મુખ્તાર: ૨/૨૧૨)

દૂસરા સજદા ઔર ઉસસે ઉઠના

(૧) દૂસરે સજદેમેં ભી ઈસ તરહ જાએં કે પેહલે દોનોં હાથ ઝમીન પર રખેં, ફિર નાક, ફિર પેશાની. (દુર્રે મુખ્તાર:૨/૨૧૩,બદાઈઉસ્સનાઈઅ:૧/૨૧૦)

(૨) દૂસરે સજદેકી હયઅત વહી હોની ચાહિયે જો પેહલે સજદે મેં બયાન કી ગઈ હે.

(અલ-બહ્રુર્રાઈક:૧/૫૬૧, દુર્રે મુખ્તાર: ૨/૨૧૩)

(૩) સજદેસે ઉઠતે વકત પેહલે પેશાની ઝમીનસે ઉઠાએં, ફિર નાક, ફિર હાથ, ફિર ઘુટને ઉઠાએં.

(અલ-બહ્રુર્રાઈક:૫૫૩)

(૪) ઉઠતે વકત ઝમીનકા સહારા ન લેના બેહતર હે, લેકિન અગર બદન ભારી હો યા બીમારી યા બુઢાપે કી વજહસે મુશ્કિલ હો તો સહારા લેના ભી જાઈઝ હે. (અલ-બહ્રુર્રાઈક:૧/૫૬૩)

(૫) ઉઠનેકે બાદ હર રકઅત કે શુરૂમેં સૂરએ ફાતિહા સે પેહલે "બિસ્મિલ્લાહિર્રહમાનિર્રહીમ" પઢેં.

(ફત્હુલ કદીર: ૧/૨૫૫)

કઅદેમેં

(૧) કઅદે મેં બેઠનેકા તરીકા વહી હોગા જો સજદોંકે બીચમેં બેઠનેકા ઝિક્ર કિયા ગયા.

(રદ્દુલ મુખ્તાર: ૨/૨૧૬, તહતાવી: ૧૪૬)

(૨) અત્તહિય્યાત પઢતે વકત જબ અશ્હદુઅન્લા ઈલાહ પર પહૂંચેં તો શહાદતકી ઊંગલી ઉઠાકર ઈશારા કરેં ઔર ઈલ્લલ્લાહ પર ગિરા દેં.

(રદ્દુલ મુખ્તાર: ૨/૨૧૮, તહતાવી: ૧૪૬)

(૩) ઈશારેકા તરીકા યે હે કે બીચ કી ઊંગલી ઔર અંગૂઠે કો મિલા કર હલકા બનાએં, છુંગલી ઔર ઉસકે બરાબરવાલી ઊંગલીકો બંદ કર લેં ઔર શહાદત કી ઊંગલી કો ઈસ તરહ ઉઠાએં કે

ઊંગલી કિબ્લે કી તરફ ઝુકી હુઈ હો બિલકુલ સીધી આસ્માન કી તરફ ન ઉઠાની ચાહિયે.

(રદ્દુલ મુખ્તારઃ ૨/૨૧૭, તહતાવીઃ ૧૪૭)

(૪) ઈલ્લલ્લાહ કહતે વકત શહાદતકી ઊંગલી તો નીચે કર લેં, લેકિન બાકી ઊંગલિયોંકી જો હયઅત ઈશારેકે વકત બનાઈ થી, ઉસકો આખિર તક બરકરાર રખેં. (રદ્દુલ મુખ્તારઃ ૨/૨૧૭)

(૫) આખરી કઅદેમેં અત્તહિય્યાત કે બાદ દુરૂદ શરીફ ઔર દુઆ પઢેં. (રદ્દુલ મુખ્તારઃ ૨/૨૨૨)

સલામ ફેરતે વકત

(૧) દોનોં તરફ સલામ ફેરતે વકત ગરદનકો ઈતના મોડેં કે પીછે બેઠે હૂયે આદમી કો આપકે રૂખ્સાર (ગાલ) નઝર આ જાએં. (રદ્દુલ મુખ્તારઃ ૨/૨૩૯)

(૨) સલામ ફેરતે વકત નઝરેં કંધે કી તરફ હોની ચાહિયેં. (રદ્દુલ મુખ્તારઃ ૨/૧૭૫)

(૩) જબ દાઈં તરફ ગરદન ફેર કર "અસ્સલામુ અલયકુમ વ રહ્‌મતુ લ્લાહ" કહેં તો યે નિય્યત કરેં કે દાઈં તરફ જો ઈન્સાન ઔર ફરિશ્તે હૈં ઉનકો સલામ કર રહે હૈં ઔર બાઈં તરફ સલામ ફેરતે વકત બાઈં તરફ મવજૂદ ઈન્સાન ઔર ફરિશ્તોં કો સલામ કરનેકી નિય્યત કરેં.

(રદ્દુલ મુખ્તારઃ ૨/૨૪૧, બદાઈઉસ્સનાઈઅઃ ૧/૨૧૪)

દુઆકા તરીકા

દુઆકા તરીકા યે હે કે દોનોં હાથ ઈતને ઉઠાએ જાએં કે વો સીનેકે સામને આજાએં, દોનોં હાથોં કે દરમિયાન મામૂલીસા ફાસલા હો, ન હાથોંકો બિલકુલ મિલાએં ઓર ન દોનોંકે દરમિયાન ઝાયાદા ફાસલા રખેં. ઔર દુઆકે દોરાન હાથોંકે અંદરૂની હિસ્સેકો ચેહરેકે સામને રખેં. (તહતાવીઃ૧૨૨)

ઔરત ઔર મર્દકી નમાઝમેં ફર્ક

(૧) ઔરત દુપટ્ટા ઔર ચાદરસે હાથ બાહિર નિકાલે બગૈર કંધોં તક દોનોં હાથ ઉઠાકર નિય્યત બાંધ લે. (બદાઈઉસ્સનાઈઅ: ૧/૧૯૯)

(૨) દોનોં હાથ નાફકે બજાએ સીને પર યા પિસ્તાનકે નીચે બાંધે. (રદ્દુલ્ મુખ્તાર: ૨ / ૨૧૧)

(૩) દાહને હાથકી હથેલી બાએં હાથ કી પુશ્ત પર રખે, મર્દકી તરહ અંગૂઠે કા હલકા બના કર કલાઈ કો ન પકળે. (રદ્દુલ્ મુખ્તાર: ૨/૨૧૧)

(૪) રૂકૂઅ મેં ઈતની ઝુકે કે હાથ ઘુટનોં તક પહૂંચ જાએં ઔર હાથોં કી ઊંગલિયાં મિલી રહેં. ઔર ઘુટનોંકો હલકા સા આગે કો કરે. (રદ્દુલ્મુખ્તાર: ૨ /૨૧૧)

(૫) સજદેમેં પેટ, રાન, બાઝૂ, બગલ, ઈન સબકો મિલા હુવા રખે, મર્દોંકી તરહ અલાહીદહ અલાહીદહ ન રખે, બલકે સિમત કર સજદા કરે.

ઔર કોહનિયોંકો ઝમીન પર બિછા લે.

(બદાઈઉસ્સનાઈઅ: ૧/૨૧૦)

(૬) સજદેમેં દોનોં પાંવ ઝમીન પર બિછા લે.

(રદ્દુલ્ મુખ્તાર:૨/ ૨૧૧)

(૭) બેઠનેકી હાલતમેં દોનોં પેર દાહની તરફ નિકાલ કર બાઈ સુરીન પર ઈસ તરહ બેઠ જાએ કે દાહની રાન કા કુછ હિસ્સા બાઈ રાન પર ઔર દાહની પિંડલી બાઈ પિંડલી પર હો.

(રદ્દુલ્ મુખ્તાર: ૨ /૨૧૧)

(૮) કિસી ભી નમાઝમેં ઊંચી આવાઝસે કિરાઅત ન કરે બલકે આહિસ્તા કિરાઅત કરે.

(તહતાવી: ૧૪૧, રદ્દુલ મુખ્તાર: ૨/૨૧૧)

મસ્અલા: બા'ઝ ઔરતેં બગૈર કિસી ઉઝ્ર ઔર મજબૂરીકે ફર્ઝ નમાઝ બેઠ કર પળ્હતી હૈં, શરઈ ઉઝ્ર કે બગૈર બેઠકર નમાઝ પળ્હના જાઈઝ નહી અગર તંદુરસ્ત હો તો નફલેં ભી ખળી હોકર પળ્હે તાકે પૂરા ષવાબ મિલે. (તહતાવી: ૧૨૨)

વુઝૂકા તરીકા

- સબસે પેહલે પાક પાની હાસિલ કરેં.

(૧) કિબ્લાકી તરફ રૂખ કરેં.

(૨) ઈતની ઊંચી જગહ બેઠેં જહાં છીંટેં ન આ સકેં.

(૩) વુઝૂકી નિય્યત કરેં.

(૪) બરતનમેં હાથ દાખિલ કિયે બગૈર પાની લેકર દોનોં હાથ ગટ્ટોં તક તીન મરતબા ધોએં

(૫) બિસ્મિલ્લાહિ વલ્હમ્દુલિલ્લાહ પઢેં.

(૬) દાહને હાથ સે મિસ્વાક કરેં, બેહતર હે કે મિસ્વાક પિલૂ યા નિમ કે દરખ્ત કી હો. ઔર એક બાલિશ્ત લંબી હો.

(૭) દાહને હાથસે મુંહમેં પાની ડાલ કર પૂરે મુંહ કે અંદર ઘુમાએં ઔર કુલ્લી કર દેં ઈસ તરહ તીન મરતબા કરેં.

(૮) દાહને હાથસે એક મરતબા નાકમેં પાની ડાલેં ઔર બાએં હાથકી છુંગલીસે નાક કી સફાઈ કરેં ઔર ફિર દો મરતબા નાકમેં પાની ડાલ કર ઝાળ દેં.

(૯) હાથોંમેં પાની લેકર આહિસ્તાસે મુંહ પર ઈસ તરહ ડાલેં કે પેશાની કે ઉપરી હિસ્સેસે થોળી (દાઢી) કે નીચે તક ઔર એક કાનકી લવસે દૂસરે કાનકી લવ તક પાની પહૂંચ જાએ, અગર દાઢી હલકી હે તો ખાલ તક પાની પહૂંચાએં ઔર અગર દાઢી ઘુની હે તો જો બાલ ચેહરે કે દાઈરેમેં દાખિલ હે ઉન બાલોંકો ધૂએં ઔર બાકી દાઢીમેં ખિલાલ કરેં.

(૧૦) પેહલે દાહને હાથકો કોહની સે ઉપર તક તીન મરતબા ધૂએં ફિર ઈસી તરહ બાએં હાથકો કોહનીસે ઉપર તક તીન મરતબા ધૂએં ઔર ઊંગલિયોંકે દરમિયાન ખિલાલ કરેં ઔર અગર

અંગૂઠી ભી પહન રખી હે તો ઉસકો હિલાએં તાકે ઉસકે નીચે પાની પહૂંચ જાએ.

(૧૧) દોનોં હાથોંકો તર કરકે સરકે અગલે હિસ્સે પર રખ કર પીછે કી તરફ ગદ્દી તક લે જાઈએ ઔર શહાદતકી ઊંગલીકો કાનકે સૂરાખમેં ડાલ કર ફિર ઉસકો કાનોં પીછોંમેં ઘુમા કર સફાઈ કરેં, ઔર અંગૂઠે કાનોંકી લવ કી જળમેં રખકર ઔર દબાકર ઉપર તક લે જાએં તાકે જો મેલ કુચેલ હો સાફ હો જાએ, ઔર હાથોં કી પુશ્તસે ગરદનકા મસહ કરેં ઔર મસહ સિર્ફ એક મરતબા કરેં.

(૧૨) પેહલે દાહને પેરકો ઈસ તરહ ધોએંકે પાની તખ્ને સે ઉપર પહૂંચ જાએ ઔર એળીકો ખૂબ મલેં તાકે કોઈ જગહ ખુશ્ક ન રહે ફિર ઈસી તરહ દૂસરે પેર કો ધોએં યે અમલ તીન મરતબા કરેં.

(૧૩) વુઝૂકે દોરાન યે દુઆ પઢતે રહેં :

اَللّٰھُمَّ اغْفِرْلِیْ ذُنُوْبِیْ وَوَسِّعْ لِیْ فِیْ دَارِ وَبَارِکْ لِیْ فِیْ رِزْقِیْ۔

અલ્લાહુમ્મગ્ફિર્લી ઝુનૂબી વ વસ્સિઅ્લી ફી દારિ વ બારિક્લી ફી રિઝ્કી

(૧૪) વુઝૂસે ફારિગ હોનેકે બાદ (કલિમએ શહાદત)

اَشْھَدُ اَنْ لَّا اِلٰہَ اِلَّا اللّٰہُ وَاَشْھَدُ اَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُہٗ وَرَسُوْلُہٗ

અશ્હદુ અન્લા ઈલાહ ઈલ્લલ્લાહુ વ અશ્હદુ અન્ન મુહમ્મદન્ અબ્દુહૂ વ રસૂલુહૂ.

પઢેં, ઔર ઉસકે બાદ યે દુઆ પઢેં :

اَللّٰھُمَّ اجْعَلْنِیْ مِنَ التَّوَّابِیْنَ وَاجْعَلْنِیْ مِنَ الْمُتَطَھِّرِیْنَ

અલ્લાહુમ્મજ્અલ્ની મિનત્તવ્વાબીન વજ્અલ્ની મિનલ્ મુતતહ્હિરીન.

વુઝૂકે બાદ અગર તોલિયહ વગૈર સે ખુશ્ક કરના ચાહેં તો ખુશ્ક કર સકતે હૈં. (તહતાવીઃ : ૩૫ સે ૪૪)

મસ્જિદકે ચંદ જરૂરી આદાબ

(૧) મસ્જિદમેં દાખિલ હોતે વક્ત યે દુઆ પઢે. બિસ્મિલ્લાહિ વસ્સલાતુ અલા રસૂલિલ્લાહિ (સલ.) અલ્લાહુમ્મફ્ તહુલી અબ્વાબ રહ્મતિક

(૨) મસ્જિદમેં દાખિલ હોતે વક્ત નિય્યત કર લેં કે જિતની દેર મસ્જિદમેં રહૂંગા, એતેકાફમેં રહૂંગા, ઈસ તરહ ઈન્શાઅલ્લાહ એતેકાફકા સવાબ ભી મિલેગા.

(૩) દાખિલ હોનેકે બાદ અગલી સફમેં બેઠના અફઝલ હૈ. લેકીન અગર જગહ ભર ગઈ હો તો જહાં જગા મિલે વહીં બેઠ જાએં. લોગોંકી ગરદને ફલાંગ કર આગે બઢના જાઈઝ નહીં.

(૪) જો લોગ મસ્જિદમેં પેહલેસે બેઠે ઝિક્ર યા તિલાવતમેં મશ્ગૂલ હોં ઉનકો સલામ નહીં કરના ચાહિયે. અલબત્તા અગર ઉનમેંસે કોઈ ખૂદસે મુતવજ્જેહ હોં ઔર ઝિક્ર વગૈરહમેં મશ્ગૂલ ન હો, તો ઉસકો સલામ કરનેમેં કોઈ હર્જ નહીં.

(૫) મસ્જિદમેં સુન્નતેં યા નફલેં પળ્હની હો તો ઉસકે લિયે ઐસી જગહ પસંદ કરેં જહાં સામનેસે લોગોંકે ગુઝરનેકા એહતિમાલ ન હો. બા'ઝ લોગ પિછલી સફોંમેં નમાઝ શુરૂઅ કર દેતે હૈં હાલાંકે ઉનકી વજહસે દૂર તક લોગોંકે લિયે ગુઝરના મુશ્કિલ હો જાતા હે, ઔર ઉન્હેં લંબા ચક્કર કાટ કર જાના પડતા હે. ઐસા કરના ગુનાહ હે, ઔર અગર કોઈ શખ્સ ઐસી હાલતમેં નમાઝીકે સામને સે ગુઝર ગયા તો ઉસ ગુઝરનેકા ગુનાહ ભી નમાઝ પઢનેવાલે પર હોગા.

(૬) મસ્જિદમેં દાખિલ હોનેકે બાદ અગર નમાઝમેં કુછ દેર હો તો બેઠનેસે પેહલે દો રકા'ત તહિય્યતુલ મસ્જિદ પળ્હ લે. ઉસકા બહૂત ષવાબ હે. અગર વકત ન હો તો સુન્નતોં હીમેં તહિય્યતુલ મસ્જિદ કી નિય્યત કર લેં, ઔર અગર સુન્નતેં પળ્હનેકા હી વકત નહી હે ઔર જમાઅત ખળી હે તો ફર્ઝમેં ભી યે નિય્યત કી જા સકતી હે.